
AITA SANTI

Egun gogoangarria Onaindiatarren etxerako, Santia-
to mutilla biziz eta osasunez etxera eldu zana. Aitak
ta amak eta Egilleak parte artu eban sorrera orretan.
Eguzkiak dizdizera ederraz argi egin eban egun zoraga-
rian ta Jaungoikoak beste iñork ez ekian nor etorri
an Euskalerriko Amorotora.

Gurasoak euskaldunak, izkuntza ederrekoak ziran
de usaiñez, gari metaz, nabo orriz, sekula-bedar orle-
iz inguratuak. Izadiaren eder ori, izan bere, baratz
paroa zan Amorotoko mutillak aitaren ta amaren itu-
ritik izkuntza joria artzen asteko. Ederrak ederra sor-
zen dau ta ikusten dan bikaintasunak inguruak edertu
ta Iagunak ezi ta egokitu egin oi ditu nor bere duinta-
unerako.

Gero ondoren, begiak itzartu ta burua argitukeran,
uskal mundu barri baten sartu zan Larrako konben-
uan. An aurkitu zituan erri gizonak, euskal maisuak
Karmeldar praille-lekaideen artean. Emen, emon bear
utsan astiñaldi ta bultzada on bat barruan biztuta eukan
uzko txinparta ta izkuntza-garrari. Euzko erriaren sena
ta bere izkuntza jakintsua ezilkortu egin bear ziran.
Gizona izateko, izan be, norbere erria aizatu egin bear
ta, semeak eta auzoak ezagutu dagien.

Aita Santik, gazterik, artu eban erriaren deia. Dei
nikorra zan. Alderdi guztietatik etsaiez inguratuta eku-
tan ta bere bizia ta jakituria elerik ederrenean eskeini
utsozan, maite eban ama lurrari. Gaztetasuna zeozer-
arako da ta ez egoan geldi egoterik. Era batera ta
bestera, olerkiz ta iz-lauz, gogoz, asi zan bere pentsa-
mentu ta gurariak gure erriaren alde zabaltzen. Ez
lago nekerik, ez dago atzerarik, dana emon bear asko
maite dan erri ta izkuntzari.

Urriñetako jakintsuak eldu ziran gure bazter orlegi
ta ederrera. Ementxe aurkitu eban gizadi leiñargi ta
jakintsuaren izkuntza arrigarri ta mendiz, zelaiz ta base-
ri zuriz apaindua ta Onaindia gaztea, ortxe, ebillen
buru ta biotzez, gogo guztiagaz, amaren bizia indartu ta
derragotzen. Sasoia ta kemena, dana eukan beragaz
atean, bizia artu eban lurrean maiatzeko zugatz sagar
ora zuriz betearen antzera.

Etorkizuna, irriparez, eukala irudian; bera ametsez
erriari begira ta erria berari adi alkarren poztasunean.
Izadiaren ederrak ta euzko prestutasun ta odolgarbita-
unak bultz eragiten eutsen Euskalerraren aldezko lane-
a. A zan gizadia, a zan lurra, a zan giroa, danak euskal
gi biurturik, bizi barri bat sortzen egoan gure zentzu-

dun enda-erri urtez milleetakoan. Ez zan ametsa, egia
zan gure erriaren bizia Aita Santiren biotzean, ondo,
sentidu ta oiñarritua.

Era onenean ta gogo guztia egiari ta zuzentasunari
eskeinuta eukan egunetan, geroak betirako, ondo beztu-
ta itzi daben guda ankerra eldu zan gure lurretara.
Euskaldunak erria zaintzea erabagi eban ta Aita Santi
beste askoren artean mendietan ibiliko zan euzko guda-
ri sinismendunen abade laguntzaille.

Ainbeste ezbear, su, eriotza ta mutil on arei lagun-
du ondoren guda amaitu zan. Baiña gure erri maiteak
kurutza gogorra izan eban ondoren bere. Ta euren
artean Aita Santi be espetxerik espetxe erabili eban iru
urteren buruan. Baiña zapalketa orrek ez eban Onain-
diaren gogoia makurtu. Espetxeko urteetan auzoko izkun-
tzak landu zituan, gizon legez, altasun geiago artzeko.
Ta danen artean bere biotzean bat eukan nagusi: euskera.

Guda ostean, lengo bizitzaren jarrai, Jesusen Barri
Ona zabaldu bear eban Euskalerriko mendi ta zelaietan
zear jentea argitu ta itxaropenez poztuaz. Ta ortarako
tresna egokiak itza ta lumia zituan erririk erri ta papelik
papel egia erriari aukeztuaz. Bakoitzak berak daukana
emon leio urko lagunari ta Aita Santik betiko biziaren
argia ta euskal kultura emon eutsazan arbasoen jato-
rrizko erriari. Kristiñau sinismena ta gurasoen erri zale-
tasuna biak bat eginda eukazan bere nortasunean, ta
biak egi sakonenak diran ezkeroz, ezin geldi egon eikean
Egilleari zor jakona ta erriari bere berea daben izkuntza
zabaldu ta edertu barik.

Bañak soloetan egoten dira, baiña kezka, maltzurke-
ri ta zapalketak gizonen biotz-buruetan. Euskeraren etsaiak
gorrotoa ta amorroa eutsoen izaki ain eder oneri. Ori
dala-ta, izkuntza lantzaileak be jazarpenduak izan bear
eben. Emen sortzen da ba burruka barria. Goizetik eta
gabera, ekiñean ariko zan Aita Santi ta polizia be ondo-
ren nundik ete ebillen zaintzen, judioak Jesusen ondo-
ren ibili ziran antzera. Emen, agertzen da euskal gizon,
idazle errimea, artu eban bideari jarraitzen gau ta egun
neke ta gaiztasunen artean.

Jesusek berpiztuagaz, eriotzea menperatu eban lez,
Aita Santik ekinagaz orraztu, edertu ta aberastu dau
euskera ta beste askok bere inguruan, ordu gaitzetan
lankide izan jakozan, ta gaur pozez, gogoratzen ditue
burrukaldi azpergabe arek.

PAULIN